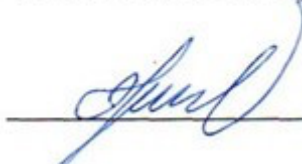

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра фізичної реабілітації та медико-біологічних основ
фізичного виховання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фізичної реабілітації та медико-
біологічних основ фізичного виховання

_____ Е.О. Жигульова

«26» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**ОСНОВИ ДОГЛЯДУ ЗА ХВОРИМИ ТА ОСОБАМИ З ВАЖКИМИ
ОБМЕЖЕННЯМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою **Фізична реабілітація**

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія

галузі знань 22 Охорона здоров'я

мова навчання українська

2024-2025 навчальний рік

Розробники програми: Р.Б. Чаплінський, кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного
виховання

Ухвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних
основ фізичного виховання

Протокол № 9 від «26» серпня 2024 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної
програми

Евеліна ЖИГУЛЬОВА

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення обов'язкового освітнього компоненту професійної підготовки «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування» є формування в студентів знань про особисту гігієну, харчування, спостереження і догляд за хворими та інвалідами.

2. Обсяг дисципліни.

Найменування показників	Характеристика освітнього процесу
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	2-й рік
Семестр вивчення	III семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити
Загальний обсяг годин	120 годин
Кількість годин навчальних занять	48 годин
Лекційні заняття	24 години
Практичні заняття	24 години
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна	72 години
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни: обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.

4. Передумовами для вивчення освітнього компоненту «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування» є обов'язкові освітні компоненти професійної підготовки «Анатомія людини», «Оздоровча фізична культура різних верств населення», «Біологічні аспекти фізичної терапії, ерготерапії», «Вступ до спеціальності».

5. Програмні компетентності навчання.

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування» у здобувачів першого (бакалаврського) рівня формуються наступні **загальні компетентності**: здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); навички міжособистісної взаємодії; здатність діяти соціально відповідально та свідомо. 10

Спеціальні фахові компетентності: здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії; здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини; здатність допомогти

пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії; здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів; здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни.

За результатами вивчення обов'язкового компоненту професійної підготовки «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися такі програмні результати навчання: демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади; надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя; обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність; безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

За результатами вивчення обов'язкового освітнього компоненту професійної підготовки «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування» здобувачі вищої освіти повинні **знати:2**

- Питання особистої гігієни, харчування, спостереження і догляду за хворими та інвалідами.
- Вклад українських вчених у розвиток питань загального догляду за хворими та інвалідами.
- Питання охорони праці і техніки безпеки при роботі з обладнанням.
- Принципи роботи з джерелами знань: навчальною літературою, спеціальною науковою літературою, документами, довідниками, періодичною пресою.
- Основні принципи отримання, збору, аналізу, порівняння, систематизації і узагальнення інформації, практику підготовки інформаційних і науково-методичних матеріалів.
- Способи обробки, аналізу та представлення результатів, отриманих в процесі виконання досліджень.

вміти:

- Ефективно застосовувати теоретичні професійні знання у практичній діяльності.

- Володіти різними методами загального догляду за хворими та інвалідами.
- На практиці застосовувати знання щодо методів догляду за хворими та інвалідами.
- Використовувати навчальне обладнання, технічні засоби навчання. Проводити лекційну і пропагандистську роботу.

7. Методи навчання:

Словесні (розповіді-пояснення, діалогічний метод, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація) та практичні методи; програмовий метод, метод моделювання; вирішення проблемних завдань; інтерактивні методи, технології дистанційного навчання.

8. Засоби діагностики результатів навчання: практичне виконання робіт з основ догляду за хворими та інвалідами, виконання завдань, самостійна робота, модульна контрольна робота, залік.

9. Програма навчальної дисципліни.

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	разом	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. “Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування”					
Тема 1. Особиста гігієна хворих.	30	6	6	-	18
Тема 2. Лікувальне харчування хворих.	30	6	6	-	18
Тема 3. Спостереження за хворими.	30	6	6	-	18
Тема 4. Догляд за хворими.	30	6	6	-	18
Разом годин	120	24	24	-	72

10. Форми та методи поточного і підсумкового контролю.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12-ти.

Поточне та контрольне оцінювання здобувачів вищої освіти спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія «бакалавр» здійснюється із використанням таких форм та методів: поточне вибіркоче опитування під час проведення лекційних занять, виконання завдань практичних занять, вирішення проблемних ситуацій, створення презентацій навчального матеріалу, аналіз виконаної роботи, залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Якщо підсумковий контроль з кредитного модуля (навчальної дисципліни) передбачений у формі **заліку**, то вагові бали (\hat{r}_k) повинні бути такими, що їх сума дорівнює 100 ($\sum_k \hat{r}_k = 100$).

Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю.

Семестровий залік виставляється за умови, що студент успішно виконав усі завдання, передбачені навчальною програмою дисципліни, і набрав при цьому не менше 60 балів.

Поточний і модульний контроль (100 балів)		Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)		100
Поточний контроль (сума рейтингової оцінки за навчальні заняття та оцінки за самостійну роботу)	МКР	
60 балів	40 балів	

Самостійна робота:

- «відмінно» – 5 балів,
- «добре» – 4 бали,
- «задовільно» – 3 бали,
- «незадовільно» – < 3 балів.

Виконання і захист презентацій

Критеріями оцінювання презентаційних робіт є повнота розкриття теми, висвітлення сучасного стану та перспективних змін об'єкта дослідження, дотримання логіки та послідовності викладу, якісне оформлення презентації з дотриманням вимог вищої школи, володіння матеріалом обраної теми при презентації. Максимальна кількість балів за презентацію з її захистом – 5 балів.

Оцінка (**відмінно**) – якщо:

- тема презентації актуальна та відзначається практичною спрямованістю;
- у роботі здійснено ґрунтовний аналіз усіх аспектів проблеми;
- використано сучасні джерела, у тому числі періодичні видання, монографії, які дають змогу висвітлити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- матеріал роботи добре структурований, логічно викладений та побудований на конкретному прикладі;
- висновки відповідають завданням роботи, свідчать про реалізацію мети дослідження;
- рекомендації є обґрунтованими та мають практичну значущість;
- роботу оформлено з дотриманням встановлених правил.

Оцінка (**добре**) – якщо:

- тема презентації актуальна;
- у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми;
- використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми; матеріал роботи структурований, логічно викладений та побудований на конкретному прикладі;
- висновки відповідають завданням роботи;
- рекомендації мають практичну спрямованість;
- оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам.

Оцінка (*задовільно*) – якщо:

- здійснений студентом теоретичний аналіз не повною мірою відповідає темі, меті і завданням дослідження;
- використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему;
- висновки не повністю відповідають завданням роботи;
- рекомендації недостатньо обґрунтовані;
- робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є певні недоліки.

Оцінка (*незадовільно*) – якщо:

- здійснений студентом аналіз не відповідає темі, меті і завданням дослідження;
- у змісті презентації не аналізується об'єкт дослідження, певні положення не ілюструються (в т.ч. таблицями, графіками тощо).
- студент не використовував необхідні літературні, нормативні джерела і статистичні дані;
- висновки не відповідають завданням роботи;
- оформлення роботи не відповідає встановленим правилам.

Рейтингова оцінка за навчальні заняття \widehat{r}_k :

55 балів.

Рейтингова оцінка у балах (r_k) знань, умінь і навичок студента на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації студентом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них, за такою формулою:

$$r_k = (0,05r_k^c + 0,4) \times \widehat{r}_k,$$

де r_k^c - середня оцінка навчальної діяльності студента на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля, тобто частка від ділення суми всіх оцінок на їх кількість (беруться оцінки від 4 до 12, отримані на навчальних заняттях та оцінки, отримані після ліквідації студентом поточної заборгованості, а \widehat{r}_k - встановлений максимально можливий бал оцінювання результатів певної навчальної діяльності студента за результатами контрольного заходу поточного контролю з урахуванням її вагомості.

Оцінки за 12-бальною шкалою та підсумкові рейтингові оцінки (r_k) у балах за навчальну діяльність студентів на практичних (семінарських)

заняттях з навчального (змістового) модуля виставляються в журнал обліку роботи академічної групи.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти з освітнього компоненту «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування»

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може

		підготувати реферат і обгунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо- професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обгунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Модульна контрольна робота (40 балів)

Після вивчення змістового модуля здобувачі вищої освіти пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

МКР складається з трьох питань, кожна письмова відповідь на питання оцінюється за 12-бальною шкалою з наступним перерахунком рейтингової оцінки відповідно до розподілу балів за кожне питання за формулою:

$r_i = (0,05 \times X) + 0,4$ x ваговий бал питання = рейтингова оцінка з питання,

де X – оцінка поточної успішності студента за питання відповідно до 12-бальної шкали.

Розподіл балів поточної успішності студентів

1 питання	2 питання	3 питання	Загальна сума балів
13 балів	14 балів	13 балів	40 балів

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти.

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (Порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка), зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту освітнього компоненту (окремій темі або змістовому модулю);
- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;
- волонтерська діяльність.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	Зараховано/ Passed
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	

60-66	Е (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано /Fail
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

12. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Основи догляду за хворими та особами з важкими обмеженнями функціонування»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю, якщо він не відпрацював пропущені навчальні заняття, не пересклав оцінки 0, 1, 2, 3 отримані на навчальних заняттях, не виконав або виконав модульну контрольну роботу, завдання самостійної та індивідуальної робіт з оцінкою, що становить менше 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт;

- здобувач вищої освіти, який не має академічної заборгованості за результатами поточного контролю з освітнього компонента, підсумковою формою контролю за яким встановлено залік/диференційований залік, отримує підсумкову рейтингову оцінку, яка визначається як сума рейтингової оцінки за навчальні заняття та рейтингових оцінок контрольних заходів поточного контролю з цього освітнього компоненту;

- здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість за результатами поточного контролю з освітнього компоненту, підсумковою формою контролю за яким встановлено залік/диференційований залік отримує оцінку F за шкалою ЄКТС та «не зараховано»/«незадовільно» за національною шкалою;

- здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю з освітнього компоненту у формі

заліку/диференційованого заліку зобов'язаний ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюють за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної успішності;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачі вищої освіти не присвоюють.

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Мультимедійна лекційна аудиторія (220), ноутбук або персональний комп'ютер, мережа Інтернет, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище MOODLE, конференції у Google Meet, дидактичні матеріали.

14. Рекомендована література

Основна

1. Касевич Н.М. Практикум із сестринської справи. К.: Здоров'я, 2000. 222 с.
2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: [підручник: за загальною редакцією Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука]. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 372 с.
3. Сабадишин Р. О., Маркович О. В., Чижишин Б. З. та ін. Теоретичні і практичні основи процесу сестринського догляду за пацієнтами: [навчальний посібник]. Вінниця : Нова Книга, 2020. 240 с.
4. Сестринська справа: [за ред. М.Г. Шевчука]. К.: Здоров'я, 1994. 493 с.

Допоміжна

1. Амосов Н.М. Моя система здоров'я. Київ: Здоров'я, 1997. 54 с.
2. Амосов Н.М., Бендет Я.Л. Физическая активность и сердце. Київ: Здоров'я, 1989. 214 с.
3. Метаболізм в процесі фізичної діяльності: [под ред. М. Харгривса]. Пер. с англ. Київ: Олімпійська література, 1998. 264 с.
4. Дубогай О.Д., Ткачук А.М., Костікова С.Д., Єфімов А.О. Основні поняття і терміни оздоровчої фізичної культури та реабілітації. Луцьк: Надстир'я, 1998. 100 с.
5. Уилмор Дж.Х., Костилл Д.Л. Физиология спорта и двигательной активности. Київ: Олімпійська література, 1997. 500 с.

6. Чаплінський Р.Б. Бутов Р., Чаплінська Л.В. Педагогічні передумови фізичної терапії хворих інфарктом міокарда на стаціонарному етапі. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини / [редкол.: Єдинак Г. А. (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С. 2020. Випуск 17. С. 91-97.

7. Чаплінський Р.Б., Чаплінська Л.В. Компоненти системи оптимального догляду та розвитку дитини, що забезпечують зміцнення здоров'я. Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти: збірник наукових праць. [Електронний ресурс] / [редкол.: І. І. Стасюк (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 11. С. 83-90.

8. Чаплінський Р.Б, Чаплінська Л.В. Тривалі фізичні тренування – важлива складова частина реабілітації хворих ішемічною хворобою серця // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів: вип. 17, у 3-х томах. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. Т. 2. С. 137-138.

15. Рекомендовані джерела інформації.

1. Корисні ресурси Інтернету:

http://www.nbuiv.gov.ua	Бібліотека ім. В.І.Вернадського
http://lib.meta.ua	Бібліотека
http://www.lib.ua-ru.net	Студентська електронна бібліотека
library.iapm.edu.ua/metod/2328.pdf	Бібліотека МАУП